

5. Skupni odbor Republika Slovenija – Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina

SKUPNA IZJAVA

Predstavniki Republike Slovenije in Avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine so se 22. marca 2024 sestali v Trstu na petem zasedanju Skupnega odbora Republika Slovenija – Avtonomna dežela Furlanija - Julijska krajina, ki mu sopedredujeta podpredsednica Vlade Republike Slovenije in ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon ter predsednik Avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine Massimiliano Fedriga.

Strani sta izrazili zadovoljstvo nad pomembnim delom, ki ga je skupni odbor opravil tudi med dolgim obdobjem pandemije, pri čemer je obravnaval vprašanja posebnega pomena za čezmejni prostor in krepil medsebojno sodelovanje. Strani poudarjata, da skupni odbor ostaja učinkovit okvir za krepitev povezav in reševanje vprašanj posebnega pomena za čezmejni prostor in ljudi, ki tam živijo.

Strani sta ugotovili, da se je sodelovanje med Republiko Slovenijo in Avtonomno deželo Furlanijo - Julijsko krajino še dodatno okrepilo v pričakovanju prevzema naslova Evropske prestolnice kulture 2025 Nova Gorica – Gorica. Potrdili sta pomemben skupni napredek, ki sta ga dosegli ne le na področju kulture, temveč tudi na področjih mobilnosti in turizma. Strani sta se zavezali, da bosta projekt še naprej podpirali z državnimi, deželnimi in skupnimi evropskimi instrumenti. Projekt je izjemnega simbolnega pomena: povezuje namreč dve mesti, dve državi in dva naroda, ki ju je ločevala preteklost, ter ju združuje zavedanje o skupni evropski prihodnosti, sožitju in sobivanju na območju brez meja. Skupaj si bosta prizadevali za zmanjšanje administrativnih ovir in omogočanje lažje čezmejne mobilnosti umetnikov in občinstva, vse to pa bo pripomoglo, da bo čezmejni projekt Evropske prestolnice kulture 2025 Nova Gorica – Gorica postal primer dobre prakse na ravni EU. Dolgoročni učinek čezmejnega projekta Evropske prestolnice kulture se bo po mnenju obeh strani odražal v povečanju sodelovanja in mobilnosti med umetniki in kulturnimi institucijami na obeh straneh meje.

Strani sta poudarili pomen vezi, ki jo v odnosih med Slovenijo in Furlanijo - Julijsko krajino predstavljata slovenska narodna skupnost v Furlaniji - Julijski krajini in italijanska narodna skupnost v Sloveniji. Obe sta obravnavani kot ključna akterja in partnerja pri razvoju čezmejnih območij. Republika Slovenija in Avtonomna dežela Furlanija - Julijska krajina posvečata posebno pozornost ukrepom za napredek in promocijo obeh narodnih skupnosti ter jima nudita vso podporo, potrebno za polno uresničevanje pravic pripadnikov manjšin ter ohranjanje in nadaljnji razvoj njihove identitete. Vlada Republike Slovenije je sprejela Načrt ukrepov o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji v obdobju 2021–2025. Gre za pomemben operativni dokument, ki omogoča še bolj celovito in sistematično spremljanje ter nadgrajevanje aktivnosti, povezanih z varstvom manjšin. Slovenska vlada pozdravlja pozitivna sporočila, ki prihajajo od vodilnih političnih predstavnikov v FJK v zvezi s postopkom spremembe Zakona o volitvah v deželni svet, in izraža pričakovanje, da bo cilj zagotovitve ustrezne zastopanosti slovenske narodne skupnosti v deželnem svetu dosežen do naslednjih deželnih volitev.

Na petem plenarnem zasedanju sta obe strani poudarili pomen obravnave problematike podnebnih sprememb v povezavi z voljo po ukrepanju na področju upravljanja voda, s preizkušanjem novih oblik oskrbe z energijo, kot je zeleni vodik, in pomenom dela na čezmejnih digitalnih infrastrukturah. Tudi na področju kmetijstva in razvoja podeželja imata biogospodarstvo in varstvo biotske raznovrstnosti čezmejnega prostora ključno vlogo. Posebna pozornost je namenjena tematiki preprečevanja in skupnega obvladovanja naravnih nesreč, zato sta strani izrazili željo po okrepitvi sodelovanja s posodobitvijo tehničnih prilog Protokola o čezmejnem sodelovanju med Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje Ministrstva za obrambo Republike Slovenije in Civilno zaščito Avtonomne dežele Furlanije – Julijske krajine Republike Italije pri napovedovanju, preprečevanju in vzajemni pomoči v primeru naravnih in drugih nesreč, podpisanega leta 2006.

Na petem zasedanju Skupnega odbora sta bili na omizju socialne in zdravstvene politike kot najpomembnejši temi izpostavljeni nujna medicinska pomoč in staranje prebivalstva.

Razprava se je osredotočila še na področje izobraževanja, in sicer tudi v povezavi z varstvom manjšin in dvojezičnostjo, ter na pomen kulturnih in ustvarjalnih sektorjev.

Za utrditev odnosov med Republiko Slovenijo in Avtonomno deželo FJK na področju kohezije in vključevanja lokalnih akterjev, s posebnim poudarkom na programskem obdobju EU po letu 2027, sta se strani dogovorili, da se ustanovi posebno delovno omizje za področje kohezije in subsidiarnost, v okviru katerega bodo v luči dolgoročnega ukrepanja obravnavane horizontalne teme.

Obe strani sta potrdili željo po nadaljnjem sodelovanju v okviru skupnega odbora. Prizadevali si bosta za okrepitev operativnih dejavnosti, ki so se že začele v okviru delovnih omizij, s posebnim poudarkom na razvoju sinergij na območni ravni.

DELOVNO OMIZJE (1) PROMET, ENERGIJA, OKOLJE IN PROSTORSKO NAČRTOVANJE

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 1a) Promet (+ mobilnost GO!2025)

Na področju **prometa** sta strani v razpravi prepoznali nekatere prednostne naloge za nadaljnje sodelovanje, ki bi se izvajale na kratki, srednji in dolgi rok.

Zaradi pomembnosti dogodka GO!2025 in potrebe, da ga podpira učinkovit sistem čezmejnega lokalnega javnega potniškega prometa z vidika trajnosti in razvoja povezav med območji za njihovo ustrezno promocijo, sta strani soglašali, da bosta okrepili skupne dejavnosti, ki že potekajo v okviru delovnega omizja (7) GO!2025 (Promet). To omizje vključuje tudi dejavnosti in tematike, ki se nanašajo na delo strokovnih podskupin št. 1 (Storitve čezmejnega javnega cestnega potniškega prometa v obmejnem pasu) in št. 3 (Podaljšanje obstoječe železniške potniške povezave Slovenskih železnic Jesenice–Nova Gorica do Gorice), ter aktiviranje in razvoj ukrepov tudi v zvezi s tarifno in informacijsko integracijo z inovativnimi sistemi, kot tudi uporabo vozil brez ali z nizkimi emisijami in ukrepi za izboljšanje sistema izmenjave. Z namenom pospešitve izvajanja čezmejnega javnega potniškega prometa sta se strani dogovorili o sklenitvi operativnega sporazuma, ki bo omogočil nadaljnje učinkovito delo na tem področju.

Strani, ki imata skupni interes za razvoj čezmejnih železniških potniških povezav, sta se dogovorili, da bosta ponovno vzpostavili in podprli delo strokovne podskupine št. 2 (Sofinanciranje čezmejne železniške povezave na relaciji Videm–Trst–Ljubljana) najprej z izboljšanjem in okrepitevijo obstoječih povezav med Vidmom, Trstom in Ljubljano, ki so se že izvajale v okviru projekta CROSSMOBY (Interreg ITA-SLO 2014–2020). Namen je opredeliti in izmenjati aktivne ukrepe na ekonomskem, tehničnem in upravnem področju. Poleg tega je treba železniške prevoznike v mednarodnem železniškem potniškem prometu pozvati, da se dogovorijo o ponovni vzpostavitvi povezave brez prestopanja. Strani sta izpostavili pomen železniških povezav za uspešno izvedbo dogodkov v času trajanja GO!2025.

V okviru ciljev, predvidenih v Operativnem sporazumu, sta strani soglašali z opredelitvijo operativnega časovnega razporeda za ponovni začetek dejavnosti drugih strokovnih podskupin, povezanih z vprašanji s področja prometa. V prvi vrsti z razpravo o vprašanju javnega pomorskega potniškega prometa na čezmejnem območju in uvedbo skupnih ukrepov za valorizacijo ter izboljšanje storitev na tem področju dejavnosti, tudi za spodbujanje storitev povezovanja s čezmejnimi območjem na Hrvaškem.

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 1b) Okolje in upravljanje voda

Na področju **okolja in upravljanja voda** sta strani soglašali z naslednjimi prednostnimi nalogami, ki se v prvi vrsti nanašajo na izvajanje Okvirne direktive o vodah, in jih bo obravnavala Stalna mešana komisija o vodnem

gospodarstvu, ki jo bo maja 2024 organizirala Slovenija, da bi uskladila izvajanje Osimskih sporazumov s cilji Direktive 2000/60ES. Za ustrezno izvajanje je pomembna tudi ustanovitev dvostranske delovne skupine, ki bo določila omilitvene ukrepe za močno preoblikovana vodna telesa in se osredinila na strategije za blaženje negativnih učinkov vršnega pretoka. Strani sta soglašali tudi glede potrebe po izvajanju osnutka predloga za skupni pristop k spremljanju in ocenjevanju vodnih teles, zgrajenih na obmejnem območju v okviru projekta GREVISLIN, ter glede protokola obveščanja o vzdrževalnih delih na Solkanskem jezu, ki povzročajo odtekanje sedimentov dolvodno s povečano količino suspendiranih trdnih delcev (motnost). Strani sta se tudi zavzeli, da bosta sprejeli protokol za upravljanje nizkih vodostajev reke Soče v obdobjih suš ter skupaj merili pretok vode na odseku Solkan-Pevmski most, da bi izboljšali krivuljo pretokov pri nizkih pretokih.

V zvezi s sodelovanjem sta si strani enotni, da je cilj izboljšati prehransko, vodno in podnebno varnost. Rezultati projektov Italija-Slovenija (GREVISLIN in VISFRIM), predstavljajo ustrezen pristop h krepitvi čezmejnega sodelovanja na področju zelene in modre infrastrukture (trajnostno modro gospodarstvo EU) v skupni rečni, obalni in morski ekoregiji.

V zvezi s čezmejnim geoparkom Kras-Carso sta strani potrdili strateški pomen geoparka, ki je del strateškega projekta Interreg Kras-Carso (2007–2013) in standardnega projekta GeoKarst (2014–2020), sofinanciranih iz programa Interreg Italija-Slovenija. Glavni cilj strateškega projekta Kras-Carso II (Program Interreg Italija-Slovenija 2021–2027) je vzpostavitev skupne strukture za trajnostno upravljanje čezmejnega funkcionalnega območja matičnega Krasa. Župani 17 občin so 11. marca 2024 v Trstu podpisali pismo o nameri za ustanovitev Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS) Kras-Carso na podlagi uredbe EU in nacionalne uredbe o EZTS. Strani sta se dogovorili, da bi morala biti ena od nalog EZTS Kras-Carso upravljanje čezmejnega geoparka Kras-Carso. Ker so geoparki, kot je geopark Kras-Carso, ustanovljeni predvsem zaradi bogate geološke in naravne dediščine, za katero so potrebni ustrezno varstvo, spodbujanje in poznavanje geografskih raznolikosti območja, je nujno, da bodočo čezmejno upravljavsko strukturo sestavljajo tudi tehnično-znanstvene geološke podporne strukture s pristojnostjo odločanja na podlagi nacionalne zakonodaje. Geopark Kras-Carso ne sme postati le trgovska in turistična blagovna znamka kraškega območja, temveč mora biti skupen čezmejni organ, ki bo spremljal tudi vplive ter zagotavljal ohranjanje in izboljšanje geoloških značilnosti z ustreznim tehničnim in znanstvenim znanjem.

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 1c) Energija

Na področju **energije** sta se v zvezi s projektom Severnojadranske vodikove doline (NAHV) strani dogovorili, da bosta okrepili čezmejno sodelovanje med vključenimi državami. To bo vključevalo usklajevanje zakonodaje v skupnem pravnem okviru v zvezi s proizvodnjo, uporabo in distribucijo vodika. Strani sta se dogovorili o čezmejni integraciji proizvodnje, distribucije in porabe vodika ter izmenjavi več kot 20 odstotkov letne proizvodnje vodika iz NAHV v višini približno 5000 ton. V ta namen sta se dogovorili za vzpostavitev regulativnega peskovnika, ki bo zakonodajalcem omogočil razvoj ustreznega regulativnega okolja za prilagoditev novim tehnologijam in poslovnim modelom. Poleg tega bosta obe strani skupaj z Republiko Hrvaško še naprej preučevali optimalne strategije za učinkovito upravljanje projekta v celotnem obdobju njegovega trajanja in po njegovem izteku.

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 1d) Digitalna infrastruktura

Na področju **digitalne infrastrukture** sta se strani dogovorili o vzpostavitvi novih čezmejnih digitalnih infrastruktur in okrepitvi obstoječih. Tema je povezana s študijami in deli, lokalnimi in nacionalnimi strategijami, politikami in regulativnimi vidiki fiksnih (večinoma optičnih) in mobilnih povezav (5G), da bi zmanjšali zakasnitve in povečali redundanco povezav, s posebnim poudarkom na zalednih omrežjih in podeželskih območjih ob meji. Poleg tega digitalna infrastruktura vključuje tudi računalništvo v oblaku in na robu, HPC (visoko zmogljivo računalništvo), skupne podatkovne zbirke ter vse druge ultraširokopasovne tehnologije in storitve. Kar zadeva vizijo, sta strani soglašali, da bi bilo koristno določiti pot za prvo stabilno čezmejno kvantno komunikacijsko povezavo, ki bi zagotovila konstrukcijsko varno povezavo med državama,

za dejavnosti pa bi se lahko uporabila sredstva iz programov Obzorje Evropa, Interreg Evropa, Instrument za povezovanje Evrope in Digitalna Evropa.

V zvezi z razvojem in izvajanjem strategije za pametne skupnosti in storitve sta se strani dogovorili, da je cilj izkoristiti pretekle izkušnje (npr. projekt Pametne vasi v alpskem prostoru) in uporabiti nove možnosti financiranja (npr. program IPE – 5G za pametne skupnosti, program Digitalna Evropa, ESRR, Obzorje Evropa, Interreg Evropa) za sinergijski razvoj novih digitalnih storitev, izboljšanje izkušenj državljanov in po potrebi zagotavljanje kontinuitete na čezmejnih območjih. Strani sta soglašali tudi o opredelitvi nekaterih tematskih prednostnih nalog, kot sta turizem (kolesarske poti, pametni parki itd.) in agroživilski sektor (npr. vinogradništvo, precizno kmetijstvo), ter o upoštevanju potencialnega prispevka strojnega učenja in umetne inteligence k ustvarjanju učinkovitejših in prilagodljivih storitev in orodij.

DELOVNO OMIZJE (2) KMETIJSTVO IN RAZVOJ PODEŽELJA

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 2a) Kmetijstvo in razvoj podeželja

V povezavi s **kmetijstvom in razvojem podeželja** sta strani soglašali, da je rastoče področje biogospodarstva ključno, in izrazili skupni interes za okrepitev prihodnjega sodelovanja, zlasti v okviru evropske strategije za biogospodarstvo v sklopu izkustvenih skupnosti strategije pametne specializacije S3 (S3 COP). V svojih strategijah (S4 in S5) sta strani poudarili pomen trajnostne in krožne proizvodnje ter valorizacije biomase. Posebno pozornost sta namenili primarnemu sektorju ter prednostim, ki jih prinaša povezovanje z drugimi območji. Namen sodelovanja je priprava seznama vseh preteklih aktivnosti in imenovanje kontaktnih oseb, ki bodo omogočale enostavnejšo izmenjavo informacij (opis glavnih zamisli, projektov in deležnikov). Prav tako je namen oblikovanje skupnih projektov, ki se lahko financirajo z regionalnimi, nacionalnimi ali evropskimi sredstvi.

V povezavi s preprečevanjem in obvladovanjem čezmejnih požarov, ki so se pojavili na čezmejnem območju (Krasa) poleti 2022, sta strani poudarili pomen okrepljenega sodelovanja za preprečevanje in obvladovanje požarov. Na podlagi izkušenj nekaterih občin s čezmejnega območja, ki so podprle projekte sodelovanja na lokalni ravni, sta si strani zastavili naslednje cilje: izboljšati sodelovanje pri nadgraditvi, posodobitvi in digitalizaciji atlasta protipožarne infrastrukture na čezmejnem območju, uskladiti standarde za protipožarno infrastrukturo, voditi skupne čezmejne ocene tveganja, standardizirati sistem za oceno požarne ogroženosti in izvajati skupno zgodnje odkrivanje požarov. Strani sta se dogovorili, da je treba podrobneje obravnavati to temo v delovni skupini za izmenjavo informacij v zvezi z obvladovanjem in preprečevanjem požarov v naravi. Cilj je povečati vzdržljivost, odpornost in sanacijo območij, ki so jih prizadeli požari, vključno z ukrepi za omejevanje širjenja invazivnih tujerodnih vrst.

Strani sta poudarili, da je na področju čezmejnega upravljanja prostoživečih vrst cilj usmerjen v okrepljeno sodelovanje pri čezmejnem upravljanju prostoživečih živali in škodljivih organizmov z izmenjavo podatkov in informacij. Dogovorili sta se o ponovni vzpostavitvi sodelovanja v delovni skupini na veterinarskem področju, tudi za obravnavo tem, kot sta boj proti afriški prašičji kugi in upravljanje z divjimi prašiči.

V zvezi s skupno kmetijsko politiko (SKP) sta strani poudarili pomen ohranjanja in trajnostnega upravljanja naravnih virov na obmejnem območju ter se dogovorili, da bosta okrepili izmenjavo informacij o izvajanju ukrepov iz Strateškega načrta za obdobje 2023–2027. Poleg tega sta se dogovorili o uvedbi sistema za spremljanje stanja površin (sistem za spremljanje površin), digitalizaciji za naložbene politike ter sistemu znanja in inovacij v kmetijstvu (AKIS).

Glede čezmejnega sodelovanja sta strani izrazili zadovoljstvo v zvezi z dosedanjim odličnim sodelovanjem, potrdili pa sta tudi zanimanje za krepitev in vzpostavljanje partnerstev v okviru programa Interreg VI-A ITA-SLO ter programa CLLD/Leader. Cilj je okrepiti vzajemno delovanje za vzpostavitev skupnih čezmejnih projektov.

DELOVNO OMIZJE (3) GOSPODARSTVO, RAZISKAVE IN INOVACIJE

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 3 a) Gospodarstvo, raziskave in inovacije, šport in turizem (+ turizem EPK 2025)

Strani ugotavljata, da je **gospodarsko sodelovanje** med Republiko Slovenijo in Avtonomno deželo Furlanijo - Julijsko krajino že utečeno.

V zvezi z **raziskavami in inovacijami** sta se strani dogovorili, da bosta še naprej sodelovali pri organizaciji pomembnih znanstvenih dogodkov, kot sta 4. slovensko-italijanski raziskovalni dan v Italiji (prejšnji je bil uspešno organiziran v Sloveniji leta 2019) in 3. forum znanstveno-poslovnega sodelovanja (Big Science Business Forum) v Trstu leta 2024. Prizadevali si bosta za sodelovanje pri projektih, ki bodo pospešili prenos znanja in inovacij v gospodarstvo in družbo, pri čemer bosta poseben poudarek namenili kvantnim raziskavam. Pri tem bosta izkoristili rezultate projektov, ki so omogočili prvo predstavitev kvantne komunikacije med tremi državami (Italijo, Slovenijo in Hrvaško) na globalni ravni na srečanju skupine G20 o digitalizaciji in raziskavah leta 2021.

Prav tako sta soglašali, da sta letalska in vesoljska tehnologija pomembni za obe strani. Potrdili sta, da bosta okrepili sodelovanje med podjetji, univerzami in raziskovalnimi ustanovami na obeh straneh, in sicer z ustanavljanjem poslovnih partnerstev, ki bodo služila oblikovanju in utrditvi proizvodnih verig, ter izvajanjem raziskovalnih, razvojnih in inovacijskih projektov, ki se bodo prav tako financirali iz evropskih sredstev. Okrepilo se bo tudi sodelovanje v start-up skupnosti za zagonske podjetnike, zlasti s podpiranjem institucij obeh strani na področju spodbujanja učenja podjetništva.

Strani sta v zvezi s strateško pobudo za razvoj vodikovega ekosistema na območju Severnega Jadrana – Severnojadransko vodikovo dolino (NAHV), poleg predlogov, dogovorjenih na delovnem omizju (1) Promet, energija, okolje in prostorsko načrtovanje skupnega odbora, predlagali še okrepitev sodelovanja med raziskovalnimi ustanovami in univerzami v Furlaniji - Julijski krajini in Sloveniji pri raziskovalnih in razvojnih dejavnostih. Cilj je uvajanje novih tehnoloških rešitev na trg, ki bodo imele širok dostop do možnosti financiranja iz evropskih skladov.

Na področju **turizma** sta se Furlanija - Julijska krajina, s podporo organa za operativno vodenje dejavnosti na področju turizma PromoTurismoFVG, in Republika Slovenija dogovorili o krepitvi vseh sinergijskih aktivnosti za promocijo čezmejnega območja v vseh njegovih raznovrstnih vidikih (zgodovinskih, kulturnih, kulinarčnih, kolesarskih idr.), povezanih s projektom EPK 2025. Cilj je spodbujanje in zagotavljanje dolgoročnega razvoja turizma na tem območju. Strani bosta utrdili sodelovanje v okviru Alpske in Jadransko-jonske evropske makroregije (EUSAIR in EUSALP) ter čezmejno sodelovanje v okviru projektov Interreg Italija-Slovenija.

V zvezi z gospodarskim vidikom izboljšav na področju kulture sta se strani dogovorili, da bosta spodbudili sodelovanje s podporo zagonskim podjetnikom na področju kulturne in ustvarjalne industrije. Prav tako bosta razvijali sinergije na podlagi že obstoječih dobrih praks, kot je na primer projekt DIVA v okviru programa Interreg Italija-Slovenija 2014–2020. Glede nadaljnjega sodelovanja na tem področju sta strani poudarili možnost sodelovanja na pomembnejših dogodkih, kot je sejem kulture in ustvarjalnosti, ki bo oktobra 2024 v Pordenonu. Ta dogodek je odlična priložnost za krepitev sodelovanja v pripravah na EPK 2025 in bo pomembna izkušnja, ki prinaša tudi podporo poslovnim priložnostim v kulturnem sektorju.

Na področju **športa** sta strani razpravljali o športni industriji in turizmu ter soglašali, da bosta proučili zamisel o skupni organizaciji zimskih olimpijskih iger brez meja med Italijo, Slovenijo in Avstrijo po letu 2034, tudi v luči promocije turizma vključenih območij.

DELOVNO OMIZJE (4) CIVILNA ZAŠČITA

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 4a) Civilna zaščita

Na področju **civilne zaščite** sta strani izrazili zadovoljstvo z dosedanjim odličnim sodelovanjem in potrdili interes za nadaljnje skupno delo na tem področju.

V zvezi s tem sta se strani dogovorili o vzpostavitvi delovnega omizja, namenjenega pregledu in posodobitvi tehničnih prilog Protokola o čezmejnem sodelovanju med Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje Ministrstva za obrambo Republike Slovenije in Civilno zaščito Avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine Republike Italije pri napovedovanju, preprečevanju in vzajemni pomoči v primeru naravnih in drugih nesreč, podpisanega leta 2006, ki so bile nazadnje potrjene leta 2015. Posodobiti je treba tako obliko izmenjave kot vsebino prilog, in sicer tudi ob upoštevanju izvajanja mehanizma Unije na področju civilne zaščite za ukrepanje v primeru nesreč na čezmejnih območjih.

Glede ukrepov za zagotavljanje učinkovitega dostopa do reševalnih služb s klicem na enotno evropsko številko za klice v sili 112 iz veljavne Delegirane uredbe Komisije (EU) 2023/444 z dne 16. decembra 2022 sta se strani dogovorili, da bosta okrepili sodelovanje pri izmenjavi izkušenj o uvajanju paketno komutiranih tehnologij prenosa podatkov. Ob tem je treba upoštevati, da bo Slovenija ukrepe uvedla konec leta 2025, torej pred italijanskim prenosom predpisa, ki je predviden leta 2028. S tako izmenjavo praks bi dežela FJK lahko postala prvo testno območje na državni ravni in s tem preverila učinkovitost novih sistemov na čezmejnih območjih.

Glede na potrebo po krepitvi sodelovanja v zvezi z nesrečami, ki so posledica meteoroloških in podnebnih sprememb in so v zadnjih letih prizadele območja Furlanije - Juljske krajine in Slovenije, zlasti po požarih na Krasu leta 2022 in močnih nevihtah z izjemnimi pojavi toče in poplav leta 2023, sta se strani dogovorili, da bosta spodbujali čezmejno teritorialno sodelovanje na področju preprečevanja, pripravljenosti in odziva na nesreče ter po njih. Osredotočili se bosta na omenjene prednostne teme, kot so opredeljene v programih Interreg Italija-Slovenija 2021–2027 (cilj politike – CP2, specifični cilj 4 – SC4 »Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam, preprečevanja tveganja nesreč in odpornosti ob upoštevanju ekosistemskih pristopov«), ki bodo obravnavane v prihodnjih razpisih ali v okviru drugih instrumentov EU.

DELOVNO OMIZJE (5) SOCIALNE ZADEVE IN ZDRAVJE

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 5a) Socialne zadeve in zdravje

Na področju **socialnih zadev in zdravja** sta strani v zvezi s sodelovanjem obmejnih enot nujne medicinske pomoči soglašali, da je treba odpraviti težave, povezane z državnimi predpisi, da se zagotovi učinkovit sistem nujne pomoči na tem območju. Strani sta se dogovorili, da se ustanovi delovna skupina predstavnikov obeh strani, ki bo to temo preučila v vseh pogledih. Cilj skupine bo sklenitev operativnega sporazuma za skupno odgovarjanje na izzive, s katerimi se soočata obe državi (npr. z uporabo zvočnih in svetlobnih signalov med intervencijami ekip nujne medicinske pomoči na obmejnem območju in njihovo sodelovanje pri zagotavljanju nujne medicinske pomoči).

V zvezi s trajnostnimi in odpornimi zdravstvenimi sistemi sta si bili strani enotni, da je zaradi slabšanja gospodarskih razmer na svetovni ravni ter učinkov pandemije covid-19, staranja prebivalstva in drugih razlogov ta tema v skupnem interesu. Obe strani sta se zavzeli za učinkovitejše skupne rezultate na tem področju, ki bi jih dosegli z izmenjavo dobrih praks in izkušenj na strokovni ravni. Še posebej na področju staranja prebivalstva strani podpirata predlog za organizirano izmenjavo izkušenj in praks pri soočanju z izzivi dolgožive družbe.

V zvezi z vprašanjem okužb z arbovirusi sta se strani dogovorili o izmenjavi podatkov o širjenju virusov in o izmenjavi dobrih praks za hitro, celovito in učinkovito odzivanje tako z obstoječimi metodami kot z inovativnimi ukrepi.

V zvezi z vplivi podnebnih sprememb na zdravje ljudi sta si strani enotni, da je treba to vprašanje obravnavati v sodelovanju s pristojnimi organi v obeh državah.

DELOVNO OMIZJE (6) MANJŠINSKA VPRAŠANJA, KULTURA IN IZOBRAŽEVANJE

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 6a) Manjšinska vprašanja (kultura in izobraževanje)

Na področju **varstva manjšin** je bila potrjena vloga dežele FJK pri ohranjanju in krepitvi vloge slovenske narodne skupnosti v Italiji, in poudarjen pomen, ki ga Vlada Republike Slovenije pripisuje italijanski narodni skupnosti v Sloveniji kot ključni akter in partner. Leta 2020 je vlada sprejela Načrt ukrepov Vlade Republike Slovenije o izvrševanju predpisov na področju uresničevanja pravic italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji v obdobju 2021–2025. Gre za pomemben operativni dokument, ki omogoča bolj celovito in sistematično spremljanje ter nadgrajevanje ukrepov, povezanih z varstvom manjšin.

Slovinci v Italiji si že dolgo prizadevajo za zakonsko zagotovljeno zastopstvo v Deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine. Slovenska vlada podpira njihova prizadevanja. Pozitivna sporočila, ki prihajajo od vodilnih političnih predstavnikov v FJK v zvezi s postopkom spremembe Zakona o volitvah v deželni svet, so spodbudna ter navdajajo z optimizmom in upanjem, da bo cilj dosežen do naslednjih deželnih volitev.

V zvezi z dvojezičnostjo sta se strani dogovorili o spodbujanju ukrepov za izboljšanje znanja in uporabe manjšinskih jezikov na obmejnih območjih, pri čemer sta poudarili pomembno delo deželnega Centralnega urada za slovenski jezik v Trstu in Urada za dvojezičnost v Kopru.

V zvezi s temo **izobraževanja** sta se strani osredotočili na možnost dodatnega izboljšanja kakovosti izobraževanja pripadnikov manjšin s povečanjem čezmejne mobilnosti učiteljev in učencev, kar bo spodbudilo interakcijo mladih in vzajemno učenje jezikov, kulture in zgodovine, z namenom, da se dolgoročno vzpostavi razumevanje in sožitje v obmejnih regijah. V zvezi s tem je prednostna naloga nadaljevati z izkušnjami na področju večjezičnosti, kot sta poskusna uvedba na Večstopenjski šoli na Trbižu in uvedba štirijezičnega pouka v Kanalski dolini, ki je ključnega pomena za ohranjanje deželne kulturne in jezikovne raznolikosti.

V zvezi z razvojem čezmejnih projektov sta strani poudarili poseben pomen projektov, ki jih vodijo razne manjšinske organizacije v okviru programa Interreg ITA-SLO, kot je npr. projekt PRIMIS, v sklopu katerega so ustanovili multimedijske centre v Trstu in Kopru. Taki projekti poudarjajo pomen čezmejnega sodelovanja in kulturnega napredka. Treba je povečati zmogljivost manjšinskih organizacij za sodelovanje na evropskih razpisih in natečajih. V ta namen je bila ustanovljena projektna pisarna Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ), ki ponuja tehnično pomoč za prijavo na javne razpise v okviru Sklada za male projekte Evropske prestolnice kulture ECOC2025, kar lahko obravnavamo kot primer dobre prakse pri krepitvi zmogljivosti.

V zvezi s temo **kulture** sta strani poudarili pomen obnove in polnega delovanja Narodnega doma pri Sv. Ivanu v Trstu z namenom, da bi postal osrednji prostor za dialog in izmenjavo, zlasti med mladimi. To bi spodbudilo tudi prizadevanja za vrnitev Narodnega doma v Ulici Filzi in poudarilo pomen širšega sodelovanja med kulturnimi ustanovami iz dežele Furlanije - Julijske krajine in Slovenije.

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 6b) Kultura (+ kultura EPK 2025)

Na polju kulturnih in ustvarjalnih sektorjev sta obe strani izpostavili bogato sodelovanje, ki se še dodatno krepi s pripravami na Evropsko prestolnico kulture (ECOC2025). Skupna zavezanost obeh strani za uspešno pripravo in izvedbo dogodka, ki jo strani delita z Javnim zavodom GO!2025 in EZTS GO, se začneja z nadaljevanjem tekočih projektov novih kulturnih produkcij na različnih področjih, ki bodo postali dediščina EPK za prihodnost in bodo postali dediščina EPK za prihodnost in bodo dopolnili ponudbo kulturnih dogodkov, ki so del nabora dogodkov v prijavnici knjigi (Bid Book).

Strani sta si izmenjali podatke o otvoritveni slovesnosti ECOC2025. Slavnostno odprtje bo 8. februarja 2025, na dan praznika slovenske kulture, glavno dogajanje pa bo potekalo na Trgu Evrope/Piazza della Transalpina.

Strani sta se dogovorili in si izmenjali informacije v zvezi z dejavnostmi, ki bodo potekale pred EPK, kot so organizacija srečanja tujih diplomatov, akreditiranih v Sloveniji v letu 2024, uskladitev Programa sodelovanja v izobraževanju, kulturi in znanosti med Republiko Slovenijo in Republiko Italijo za obdobje 2024–2028 in Sejem kulture in ustvarjalnosti, za podjetja, izvajalce in ustanove s področja kulture in ustvarjalnosti, ki bo potekal oktobra v Pordenonu..

Strani sta izrazili podporo dolgoročnemu čezmejnemu sodelovanju za razvoj vseh področij kulture, kot so mobilnost umetnikov in kulturne produkcije, ter prizadevanja za premagovanje administrativnih bremen pri organizaciji čezmejnih dogodkov.

V tem okviru sta z namenom pregleda in uskladitve prihodnjih aktivnosti, ki jih je še potrebno razviti pred ECOC2025, strani soglašali s predlogom za organizacijo naslednjega srečanja institucionalnega 7. tehničnega omizja EPK maja ali junija 2024 v Ljubljani s ciljem razprave o vseh temah, ki so v pristojnosti omizja (kultura, turizem, mobilnost itn.), in izmenjave informacij o programih, ki se bodo izvajali v času EPK.

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 6c) Delo, spretnosti in izobraževanje

Na področju **dela** sta strani izpostavili pomen analize in primerjave aktivnih politik trga dela (APTD). Glavni cilj je bolj natančna opredelitev skupnih ukrepov, kot so ugodnosti in spodbude za zaposlovanje, zlasti za določene skupine upravičencev, ne glede na to, ali gre za delodajalce ali iskalce zaposlitve.

V zvezi s kompetencami ali **spretnostmi** sta obe strani soglasno podprli nadaljnje sodelovanje, pri čemer sta se osredotočili na priznavanje kvalifikacij in skupnih čezmejnih aktivnosti za analizo in primerjavo podatkov. Glavni cilj teh aktivnosti je spodbujanje mobilnosti v izobraževanju in zaposlovanju na območju, kot tudi izboljšanje možnosti za usposabljanje ali prekvalifikacijo v specifičnih sektorjih. Poleg tega želita podpreti nemoteno izmenjavo delovne sile in iskalcev zaposlitve ter prispevati k zmanjšanju neskladja med povpraševanjem po kompetencah in ponudbo delovne sile na tem območju.

Strani sta izpostavili pomen analize podatkov o terciarnem izobraževanju, vseživljenjskem učenju in karierni orientaciji v **izobraževalnem sektorju**. Cilj je deliti in izmenjati informacije o trenutnih ter prihodnjih aktivnostih ter storitvah, ki so namenjene tako mladim kot odraslim. Posebna pozornost je namenjena formalnemu in neformalnemu priznavanju izobraževalnih dejavnosti, spretnosti, kompetenc in kvalifikacij.

Prav tako sta strani potrdili skupni interes v izvajanju dejavnosti in pridobivanju virov financiranja za podporo izobraževanju, usposabljanju, raziskovanju ter analizi trga dela. Posebej sta poudarili pomen osredotočanja na ranljive skupine na trgu dela, odrasle in nizkokvalificirane delavce, ter izpostavili najbolj relevantne vire financiranja, kot so Evropski socialni sklad plus (ESS+), Načrt za okrevanje in odpornost (NOO) in podobno.

Rezultati, predstavljeni na pripravljalnem delovnem sestanku 8a) Javna uprava in GECT/EZTS

V zvezi z **javno upravo** je glede predlaganega novega področja sodelovanja Republika Slovenija izrazila željo, da najde sogovornika v javni upravi FJK. Dogovorjene teme med stranmi zajemajo izmenjavo dobrih praks, izkušenj in informacij. Zaradi kulturnih in zgodovinskih vezi si obmejna območja delijo številne izzive, kot velja tudi v primeru odnosov Republike Slovenije s Koroško v Avstriji. Strani sta se dogovorili, da temo javne uprave prestavita na delovno omizje (5) Socialne zadeve in zdravje, saj so te teme bolj povezane.

Strani sta soglašali, da se za učinkovitejše komuniciranje vsa vprašanja, vezana na temo **EZTS Kras-Carso** in na pripadajoče geološke in okoljske vidike, vključijo v institucionalno delovno omizje (1) Promet, energija, okolje in prostorsko načrtovanje (na področje Okolje in upravljanje z vodami).